

In memoriam Nederlandse jezuiten 2005-2006

[Han LEENDERS](#), [Henk OLTHOF](#), [Clemens BRENNINKMEIJER](#), [Ton \(AT\) DE WAART](#), [Peter EIJKENBOOM](#), [Cor HUBERS](#), [Joep HOVENS](#), [Theo HELSLOOT](#)

Han Leenders

1928 - 2006

Geboren en getogen in Amsterdam heeft Han Leenders sinds 1954 nagenoeg zijn hele Jezuitenleven doorgebracht in Denemarken, in Århus, daarna vele jaren in Kopenhagen, waarvan de meeste in de communiteit verbonden aan het college in de binnenstad. Hij was er zielzorger vanuit de parochiekerk, minister, secretaris van de Apostolisch Delefaat en van de bisschoppenconferentie. Mensen, zo lieten zij horen, hebben in Han Leenders een Jezuiet ontmoet, die er dag in dag uit voor hen was. Als priester toonde hij in doen en laten een in Bijbelse zin 'n 'gelukkig mens' te zijn. Een man met een ondergrond. Dat had zich reeds in zijn jeugd ontwikkeld. Daarmee liep hij niet te koop. Je ontdekte die pas op den duur. Geraakt en geroepen door de Heer temidden van een wereld die vaak andere prioriteiten volgt. 'Als een boom, geplant aan het stromend water, die vruchten draagt' van Gods Geest. Daarin herkennen we Han's eenvoudige maar waarachtige spiritualiteit. Bij zulk een man voelde kwetsbare mensen zich veilig. Aan die diepte in eigen leven heeft hij aandacht besteed. Dat hoorde bij zijn roeping.

Han heeft zich ook heel zijn leven gewijd aan praktische activiteiten ten dienste van communiteiten: een minister (dienaar) van kwaliteit. Zijn leven straalde doorzichtigheid uit, orde. Dat is een vorm van gerechtigheid ook ten aanzien van materiële dingen, een echt beleefde vorm van beschaving. Het beheren van zaken lag bij hem in bescheiden maar goede en deskundige handen. Daarmee drukte hij, zoals hij zelf zei, de toewijding aan Christus uit, die hij in zijn religieuze geloften beloofd had.

Han heeft in zijn leven vele vormen van dienstbaarheid uitgeoefend: in begeleiding, in beschikbaarheid voor liturgie en vieringen, in niet aflatende vaak huiselijke zorg voor medebroeders, in organisatie en voorzieningen. Hartelijke en charmante gastvrijheid was zijn visitekaartje. Vanwege zijn gezondheid voor ruim een half jaar bewoner geworden van het Berchmanianum, nam zijn leven plotseling een einde door een hartstilstand. Voor een groot aantal mensen in Denemarken heeft Han met zijn gaven feitelijk heel veel betekend, ook al wordt er soms gevonden dat er nog meer in zou hebben gezeten. Enkele tijd voor zijn dood heeft hij nog een hartelijk afscheid mogen nemen van wie met hem in liefde verbonden waren geraakt.

Henk Olthof

1918 – 2006

Het leven van de wat stille figuur van **Henk Olthof** (88) is tot voltooiing gekomen. Nu komt de diepte aan het licht waarin het was geworteld. Van jongs af aan, zo vertelde hij eens, was hij begiftigd met een natuurlijk gevoel voor het goddelijke in en om hem heen. En hij beleefde dat ook in zichzelf. Hij beschikte bovendien over een goede intelligentie. Vanuit zijn middenstandsachtergrond thuis voltrok zich zijn opleiding langs de lijnen van de Middelbare en Hogere Handelsschool Zelf studeerde hij er boekhouden en Duits extra bij. Over dat alles is hij uiterst bescheiden wanneer hij bij een feest zijn dank uitspreekt aan de Sociëteit 'die hem met zo weinig inbreng heeft aangenomen en hem inde vormingstijd en daarna heeft geholpen om zich verder te ontwikkelen'. Hij had weinig pretenties in dit opzicht. Maar intussen had hij zich als jong-volwassene in zijn lectuur aangetrokken gevoeld door de mystiek. Nog relatief jong had hij al mogen ervaren 'dat gebed een ontmoeting kan zijn'. Als wat oudere in de groep van de novicen was het voor hem een teleurstelling dat daarover in het noviciaat niets werd verteld. Met zijn op de handel gerichte opleiding en zijn opgedane kennis van het Duits heeft zijn leven feitelijk een bijzondere kleur gekregen, zo lijkt het. Vele jaren werkte hij sinds 1968 jaarlijks tijdens vakanties in Duitse parochies. Het lag hem bovendien om als priester te mogen delen in de vreugden en droefheden van de mensen. Eerst als leraar godsdienst en als praeses van de Kolping gezellen in Nijmegen vanuit de Molenstraat. Later, als pastor van een reeks parochies in Duitsland. Met de diepte van zijn geloof en de bescheidenheid van zijn eigen mens-zijn kon hij op een authentieke wijze tegemoetkomen aan wat mensen van een priester verwachten. Velen, met name uit zijn laatste parochie in Rhede (D.) waar hij 13 jaar diende, lieten bij zijn vertrek hun dankbaarheid blijken voor deze medebroeder, voor deze humorvolle, eigenzinnige en ook voor verzorgsters vetederende, mens. Een man in wie de woorden van de Koning uit Matteüs 25 gestalte hebben gekregen. Die woorden over de toegang tot het Koninkrijk zijn hem diep uit het hart gegrepen dat vol was van geloof en van liefde. Die toegang is voorbehouden aan wie kind is geworden of gebleven (Mt. 19, 14).

Clemens Brenninkmeijer

1925 - 2006

Nu we met respect mogen terugkijken op het in Bijbels aantal van 80 jaar voltooide leven van Clemens Brenninkmeijer ontmoeten we daarin moeite, verdriet en menselijk tekortschieten naast toelag, trouw en gestage toewijding in zijn taak temidden van zijn medebroeders. Liep de oorspronkelijke bestemming voor 'n SJ - taak in het opvoedingswerk vast vanwege een zeer pijnlijk aangetaste gezondheid, hijzelf heeft, terugkijkend op 'die taak, die hij nog wel aan zou kunnen', zijn werk als provincie-econoom mogen gaan ervaren als een werkelijke roeping door God op een historisch moment van de Provincie. Niet in kracht maar in zwakte ving hij als 'schepper van voorwaarden voor de komst van de Heer' deze dienst aan. Het waren ook pijn en verzwakking waarom hij dit werk geleidelijk aan

moest neerleggen. Maar in de tussenliggende nagenoeg 25 jaren lag het op zijn weg, - o.a. als zijnde penningmeester in een hele serie Stichtingen binnen en buiten de provincie -, 'om het functioneren van de leiding der Provincie en visies van dienstbaar opererende deskundige leken-adviseurs mogelijk te maken'. 'Oplossingen moeten met harde arbeid en veel transpiratie bewerkt worden'. En dat doende op een persoonlijke wijze binnen en buiten de Provincie, ondervonden velen van hen, dat zij door hem gezien, gewaardeerd, gedragen en gesteund werden. Beslissingen waren weliswaar niet altijd aangenaam, ook niet voor hemzelf, de kwaliteit, die hij in het vervullen van zijn functie op basis van een diep geworteld geloof toonde, maakte hem tot een geliefd man in een roerig tijdsgewricht. Goed van de tong gesneden en breed georiënteerd als hij was, viel het toch niet mee om iets te weten van wat dieper in zijn eigen hart omging. Voor zijn directe familie was dat meer mogelijk. Maar wel was duidelijk dat hij zich geroepen wist. God sprak tot hem in zijn taak en in de mensen die hij daarin tegenkwam. Vanuit die overtuiging probeerde hij daaraan in de uitvoering ervan de glans te geven van zijn Heer, wiens rentmeester hij zich voelde, van Zijn barmhartige beminnelijkheid en innemende liefde. Dat gold de kwaliteit van opzet en uitvoering van opbouw zowel als afbouw, de menselijke kant en de materiële of juridische facetten. Natuurlijk schoot hij daarin te kort zodat er afstand groeide tussen hem en degenen met wie hij te maken had. De gevoelsmatige aspecten van tussenmenselijke relaties waren voor hem niet de gemakkelijkste kanten in contacten. Hij waardeerde op dat gebied de hulpvaardigheid van anderen. Hij omgaf zich met een aantal deskundige medewerkers. Ondanks alles wat in de woelige jaren op hem en de Provincie is afgekomen, is Clemens een man gebleven trouw aan 'zijn' Orde, trouw ook aan de Kerk. In menig opzicht heeft de Nederlandse Kerk in vele geleidingen en de Konferentie Nederlandse Religieuzen mogen profiteren van zijn kennis en kundigheid. De koninklijke onderscheiding onderstreepte zijn verdiensten die hij langs deze weg ook aan de samenleving heeft gegeven. Dankbaar zien wij 'zijn Heer hem bedienen bij het hemels gastmaal (Lk 12, 37)'.

Ton (At) de Waart

1936 – 2006

Nu het leven van broeder Ton (At) de Waart als gevolg van een korte maar ernstige ziekte zijn voltooiing heeft bereikt, schieten woorden voor mensen tekort om aan te geven, tot welk een krachtige en bij vele jongeren dierbare persoon hij in bijna 70 jaren is uitgegroeid. Een man met 'n haast onbeperkte creativiteit, met originaliteit en scheppingsdrang, ontsproten aan zijn begaafde, onconventionele geest, voortkomend uit ongekende geestdrift en vakkennis. Bovendien blijkt na zijn opleiding reeds bij zijn eerste bestemming op het internaat van Canisius, dat hij ook over uitstekende pedagogische kwaliteiten beschikt. Wie zou daaraan gedacht hebben toen hij, als jongen verbonden met de Krijtberg, zich als 17-jarige na het behalen van het Mulo A diploma aanmeldde als postulant om broeder Jezuïet te worden? Er moet toen al een ongerept en heel authentiek religieus aanvoelen in hem aanwezig zijn geweest dat hem tot deze keuze aanzette. Naast zijn werk op Canisius volgde hij de Lerarenopleiding Technisch Beroepsonderwijs Electrotechniek. Dat alles deed hem zich ontwikkelen tot een onderzoeker met pedagogische gaven, zodat hij in

de niet conventionele jaren '70 projectleider en later directeur werd van de Jonge Onderzoekers Nijmegen (DJON). Daar vonden zijn religieuze bezieling en die kennis en kunde elkaar. 'Als broeder van de Jezuïetenorde is er voor mij eigenlijk maar één opdracht en dat is: me dienstbaar maken aan de mensen. Ik wil de belofte aan mijn orde concreet invullen. Die opdracht is nooit teveel en ik zal ermee doorgaan zolang ik kan!'. Die concrete mensen werden jongens van 8 jaar tot begin 20 en hun ouders. Later kreeg dit werk in de Club Eurèka in het sous-terrain langs de Graafseweg zijn hoogtepunt Jongelui bekwaamden zich onder zijn tomeloze en vernuftige toewijding in zowel technische als morele vaardigheden. Zijn door hem zelf opgebouwde kennis en kunde bereikte zulk een hoogte, dat hij volwassen gereedschapmakers en monteurs tot bewondering wist te brengen. Wat hem uiteindelijk in dit alles bewoog en boeide was de relatie tussen natuurkundig denken en geloven. Een van de jongelui uit Eurèka schreef onlangs aan wijlen At (Ton): 'Een van de belangrijkste vraagstukken is nu opgelost: of er leven is na de dood (als het er is laat je 't me dan even weten?). Een ding over de hemel weet ik zeker. Er was een hemel op aarde (voor wie van techniek houden). Dat was Eurèka'. De uiteindelijke verbondenheid van evangelie en kwantummechanica en techniek heeft hij zelf mogen ervaren. Dat hij nu gedragen mag worden door dat Licht!

Peter Eijkenboom

1920 2006

'Wat een mooi mens! Wat een machtig lieve man!.

Deze reactie zullen velen in hun hart gevoeld hebben bij het plotselinge heengaan van Peter Eijkenboom. In vele opzichten belichaamde hij op een zeer humane wijze de idealen, verbonden aan het leven in de Sociëteit van Jezus.

Van een eenvoudige komaf in een degelijke katholiek gezin te Rotterdam kreeg hij tijdens de crisisjaren de mogelijkheid om zijn talenten en intelligentie te ontwikkelen op Gymnasium A bij de Franciscanen ter plaatse. Op advies van één van hen begon hij in 1938 bij de S.J. de eerste opleidingsperiode te Grave. Na zes jaar kreeg hij de opdracht klassieke talen te gaan studeren in Amsterdam vanuit het Ignatiuscollege aldaar. Dat viel samen met het begin van de hongerwinter 1944-1945. Toen was ook het medebroederlijk leven getekend door soberheid. Toch zijn dat naar eigen zeggen 'the best years of our life' geweest met mensen, 'die hem zeer dierbaar waren en inspireerden', met hun humor en hun lachen. Daar ontwikkelde Peter zich verder als dichter en zanger van fijnzinnige en 'saillante' 'Pan-liedjes', als een bijdrage om het leven samen te vieren 'en draaglijk te houden'. Sindsdien heeft hij vele gedenkdagen met 'n lied versierd. Het laatste zong hij op 7 september 2006, vier dagen voor zijn sterven.

Eenmaal priester gewijd begon het apostolisch leven op het College in Groningen. Daarna Delft (1956), alwaar hij na enkele jaren van 1963 – 1983 rector werd van het St. Stanislascollege. Het onderwijs was toen sterk in beweging. De Mammoetwet, de komst

van meisjes, de verdubbeling van de schoolbevolking, de woelige begin 70er jaren, nieuwbouw, diepgaande ontwikkelingen in de kerk, de maatschappij en het religieuze leven. Maar voor Peter, die de stichter en eerste rector van Stanislas Pater Westerman hogelijk bewonderde, 'leefde Quelijns stenen Ignatius-beeld van het Ignatiuscollege voort in het Stanislasbeeld van Albert Termote'. 'De idealen van het IC kregen in Delft kleur en vorm'.

Belangrijke omvormingen op het college kwamen tot stand tezamen met aan de school verknochte lekenleraren. Zelf was Peter geen doordraver. Innerlijk volgde hij wat er groeide. Hij zag erop toe dat het 'Ad maiora natus'-devies van Stanislas zich vertaalde in een goede kwaliteit. Wie hij zelf binnen dat geheel als persoon was vond een karakteristieke uitdrukking in het dagelijkse schoolleven. 's Morgens bij de aanvang van de lessen stond hij bij de schooltrap, de leerlingen groetend en hun namen noemend. Innerlijk herkende hij met eerbied in ieder van hen de genadevolle belofte van hun jonge leven. In zijn eenvoud maakte dat een diepe indruk. Mede daardoor vormde hij de sfeer die op de school heerste. Talloze oud-leerlingen blijven zich dit gebeuren als bijzonder herinneren. In de uitvoering van zijn verantwoordelijkheden bleef hij bescheiden, zonder ophef, trouw.

Vanuit dezelfde houding van liefdevolle hoogachting en vriendelijke collegialiteit was hij minzaam in contacten met leraren, medewerkers en ouders. Ook wanneer er zaken aan de orde moesten komen die om correctie of beslissingen vroegen. Ook dan zocht hij voortdurend naar diepere drijfveren en naar het bij de ander opwekken van motivering van binnenuit. Niet ieder kende Peter in zijn privé-leven, wanneer hij, op zijn kamer of buiten op het terras, heel vroom zijn brevier zat te bidden. Maar in contact met hem bespeurde de ander nagenoeg altijd dat het respect van Peters kant voortkwam uit een diepere laag van zijn leven. Van daaruit was hij iemand die bij nagenoeg iedereen kleine, gewoon dagelijkse positieve trekjes waarnam, en die al dan niet met humor kon laten horen. Hij herinnerde zich deze tot op hoge leeftijd. Zo ging er een bevestigende uitstraling van hem uit. Hoe vaak kon hij aan het einde van een contact van binnenuit tegen iemand zeggen: 'Hou vol!'

Eenzelfde houding was ook te vinden in de vele menselijke contacten en werkzaamheden die buiten de school op zijn weg kwamen: met medebroeders in de orde, met collega-rectoren, met bestuursleden van Bonaventura (1977-1988), met bewoners, medewerkers en leidinggevendenden op het Berchmanianum in Nijmegen (1983 – 1992), in zijn trouwe contacten met SJ – oud-SJ. En het speelde ook mee in het genoegen dat hij beleefde aan zijn vertaalwerk van Ambrosius, waaraan hij samen met een andere medebroeder de laatste jaren heeft gewerkt. Is vertalen niet je openstellen en in gesprek gaan met de schrijver?

Rond zijn 80^e verjaardag in 2000 liet Peter horen zich een 'Zondagskind' te voelen. Op rustige momenten kon hij vergenoegd in zijn handen wrijven; teken dat hij plezier had in het leven, in het gezamenlijk werk, of in meningen en prestaties van medebroeders. Er zijn zeker de nodige momenten geweest dat de stemming minder plezierig voelde en dat teleurstelling zijn deel werd. Van jongs af aan was Peter Eijkenboom een door en door religieuze man. Hij zocht het aangezicht van God, die hij, 'veilig als het licht, als een mantel om zich heen voelde geslagen'. En in navolging van Christus medicus, probeerde hij deze ervaring te laten zien en ervaren aan zijn medemensen. Een mooi mens! Om dankbaar te gedenken!

Ik geloof dat mensen, die zich van zichzelf ontdoen en op hun Schepper en Heer ingaan, een houding van aandacht, opmerkzaamheid en troost in zichzelf voelen groeien. Ze gaan dan bespeuren, hoe heel de eeuwige goedheid voor ons aanwezig is in alle geschapen dingen, door aan alles het bestaan te verlenen en dat in alles met Zijn oneindige wezen en tegenwoordigheid te behouden. Daarin kan, zo meen ik, voor mij een geluk schuilen dat groter is dan welk ander ook. Want voor diegenen, die de Heer met heel hun hart liefhebben, kunnen alle dingen tot hulp zijn en 'n positieve invloed uitoefenen om meer verdiensten te verwerven, Hem naderbij te komen, en zich met hun Schepper en Heer in vurige liefde te verenigen.
Ignatius, Brief aan Francisco Borja en echtgenoot, eind 1545.

Cor Hubers

1928 2006

Voor velen moge Cor's bemoeienis als jong volwassene met het uitdenken, construeren en tot praktische uitvoerbaarheid brengen van de heteluchtmotor het meest tastbare element zijn waardoor hij zich onderscheidt in de Orde, vanuit een diepere bron daaronder heeft hij vorm gegeven aan zijn apostolisch werk als jezuïet. Na een ingekorte opleidingsperiode nam zijn apostolaat in 1967 een aanvang bij het bedrijfsapostolaat van de medebroeders in Rotterdam-Zuid en Rozenburg. Een aantal van hen waren naast bedrijfsaalmoezenier ook reserve-aalmoezenier in het leger geworden. Enkele van hen hadden als zodanig reeds gediend in Nederlands Indië. Vanaf het eerste ogenblik had hij vanuit een gelovige visie zicht op wat jezuïeten te doen stond in de wereld van de industrie, en later in het leger. Provinciaal Kolfschoten formuleerde dat bij Cor's aanname in de orde in 1955: *de geloofsschat levend 'vertalen' naar de gesecculariseerde wereld, dat lijkt me Ignatiaans.* Cor formuleerde het als: *De kerk moet met haar binnenste naar buiten komen om tastbaar te maken dat God de wereld zó zeer heeft liefgehad.* Menswording naar het goddelijk Image in Jezus Christus binnen de dagelijkse praktijk. Niet de godsdienstigheid van mensen was het adres waartoe hij zich zou richten. De 'hele mens' van de werkers moest benaderd, gezien, en opgenomen worden in heilzame contacten. *Theologie was daarom niet waardenvrij.* In zijn apostolaat had hij een duidelijk sociale instelling. Toen na enige jaren de contacten met bedrijven aangaande de 'human side of the enterprise' moeizamer bleken, mede door de kleur en aard van zijn persoonlijke aanpak, ging ook déze bedrijfsaalmoezenier de opleiding tot legeraalmoezenier volgen. Die functie vulde het grootste deel van zijn apostolisch leven. Daarbij bleef hij trouw aan zijn diepere visie op geestelijk werk temidden van een sterk seculier milieu. Hij kreeg een functie, werd later ook directeur, bij het Militair Pastoraal Centrum in Amersfoort ten dienste van dienstplichtigen, beroepsmilitairen, en de vorming van (nieuwe) legeraalmoezeniers. Voor enkele jaren bracht hij het binnen Defensie tot plaatsvervangend Hoofdlegeraalmoezenier. In zijn benadering was hij vooral gericht op individuele mensen. Temidden van zijn collega-aalmoezeniers werd hij geleidelijk aan de 'senior'. Die plaats binnen de structuur van defensie heeft hij als jezuïet uitgebuit. Ofschoon altijd wat afstandelijk, leerde men hem kennen als een weinig diplomatieke man met bonhomie, sociaal en pastoraal bewogen, gastvrij, hulpvaardig, en intelligent. Stil water met diepe gronden. Binnen de orde werd zijn werk geleidelijk een eenmanspost. Hij voelde dat

zijn apostolische inspiratie niet zo gemakkelijk te delen viel met anderen. Zelf heeft Cor laten horen hoe zijn religieuze leven in de Orde geschraagd werd door drie 'gewrichtsmomenten' in zijn leven. Een ervan bestond uit de grote retraite tijdens zijn tertiaat. Als daaraan voorafgaand 'moment' noemt hij twee contacten met Pater Arrupe voor en na zijn verkiezing tot generale overste. Hij voelde zich diep verstaan door deze mens.. En aan het begin van zijn volwassen leven lag het derde 'moment'. Hij was en werd toen helemaal in de techniek opgeleid en had een baan in de scheepvaartbouw. Van huis uit Nederlands Hervormd voelde hij *de techniek al van jongs af aan als een charisma* (1 Kor 12). Dat stuwde hem om dat charisma *dienstbaar te maken aan het geheel*. De evaring in de fabriek leerde hem dat hij daarvoor niet de ruimte zou krijgen. In zijn zoeken kreeg hij kennis van Ignatius. Hij vroeg om hem in contact te brengen met een jezuïet. Het werd *een gesprek van hart tot hart* met Jan v.Kilsdonk. Hij schrijft: *ik voelde mij herboren*. Dat leidde tot overgang naar de katholieke kerk, en na de Schola carolina, tot intrede in Grave. Zo bleek dat zijn toewijding aan de heteluchtmotor mede een element werd van dit intense apostolische leven. Na zijn pensionering verwisselde hij het leger voor een taak als pastoor in Ermelo, maar onderhield tot 1990 inspirerende contacten met de militaire vakbond ACOM. Nog enkele jaren verbleef hij op zijn eentje in Twente. Al lang liet zijn gezondheid sterk na, met tenslotte ziekenhuisopnames en een pijnlijk ziekbed. Dat maakte hem soms best opstandig. De techniek stond hem als persoon niet altijd terzijde. Wel mocht hij ervaren hoe zijn vrienden hem daarin nabij en trouw bleven. Als zanger en organist zal hij zeker een plaats krijgen bij de koren der engelen. Tijdens zijn nu voltooide leven hield hij van woorden uit psalm 27: *Heer, mijn licht, mijn behoud. Wie zou ik vrezen? Mag ik niet verwachten de goedheid van de Heer te zien zolang ik leef? Wees dapper en vastberaden, ja, wacht op de Heer!*

Joep Hovens (IDO)

1927 – 2006

Vanaf zijn vroege jeugd, - tijdens de crisistijd van de 30er jaren, - heeft **Joep Hovens** aan den lijve de gemeenschappelijke inzet ervaren, waaraan gewone mensen gestalte geven wanneer tegenslagen de basis van het gewone leven bedreigen. Levend in een eenvoudig groot gezin, en zich al vroeg geroepen voelend tot religieus leven en priesterschap, verloor hij vlak voor Wereldoorlog II (1939) zijn vader. Zijn vervolgopleiding werd door dit verlies gekleurd zodat hij kon gaan meehelpen om het gezin te onderhouden. Met wat hulp kon hij desondanks toch intreden in 1948. Reeds na een jaar vertrok hij naar Java. Hoewel hij technisch gesproken twee linkse handen had maar wel intelligent was, voltooide hij op Java zijn opleiding. Ook zijn moeder was kort tevoren reeds gestorven toen hij in Yogja in 1961 tot priester werd gewijd. Met de manier, waarop hij zijn leven in de gegeven missionaire omstandigheden van het jonge Indonesië vorm heeft gegeven, legde hij getuigenis af van zijn bewondering en respect voor de diep menselijke onderlinge solidariteit in deze samenleving. Gaandeweg is hij voor het grootste gedeelte van zijn missionaire leven aan de basis van de Javaanse samenleving bezig geweest op het gebied van de landbouw onder die 'gewone mensen' in de dessa's. Door scherpe observaties te maken, door zichzelf te

bekwamen met studie, door grondige analyses te maken, door proef-praktijkscholen op te zetten, en door een uitgebreide reeks van eenvoudige op de praktijk gerichte vele malen herdrukte publicaties, probeerde hij dicht te staan bij het harde leven van de zeer eenvoudigen onder de mensen. Joep toonde zijn Christendom door langs deze weg vorm te geven aan medemenselijkheid, aan liefde voor de armen. In de Indonesische Provincie was hij met enkele andere buitenlandse missionarissen daarin een werker van het eerste uur: geloof en gerechtigheid aan de basis. Zijn doe-school in Girisonta is daarvan de meest tastbare vormgeving. En bij transmigratie naar Sumatra vanwege de bouw van een dam, bewerkte hij dat voor die mensen een andere school mee overging. Het geheel werd bekend onder de naam Aksi Agrari Kanisius. Jarenlang was hij een van de belangrijkste begeleiders ervan. Dag en nacht was hij met deze zorg bezig. Dat werd een grote handicap van slapeloosheid. Het sloopte mede zijn gezondheid. Door de omstandigheden en door zijn diep geloof, waarin hij van jongs af aan heeft geleefd, groeide in hem een realistische en relativerende wijze van oordelen over situaties en de stand van zaken. Er mochten fouten worden gemaakt. Zoals de Heer in de parabel van de werkers in de wijngaard (Mt. 20, 1-16), was hij degene die begon met waardering en bewondering uit te stralen voor heel gewone mensen en hun dagelijkse moeizame inzet. In naam van diezelfde Heer zal Joep Hovens door die eenvoudigen nog lang worden herinnerd als 'een vreemde uit een ver land' die van hen hield. Ubi caritas et amor .....!

Theo Helsloot (IDO)

1926 - 2006

Terugkijkend in het leven van Pater Theo Helsloot, verliep zijn eerste periode binnen de orde 'in haast'. Drie maanden na het einde van de hongerwinter en de definitieve bevrijding in 1945 trad hij in de orde met een gratis eindexamendiploma gymnasium B onder zijn arm. Nog geen 3 jaar later is hij bezig met het leren van Javaans in Giri Sonta, Indonesië en met de studie filosofie. Weer 3 jaar later haalt hij kandidaats Biologie in Utrecht. Nog 3 jaar later de priesterwijding in Maastricht en afronding van de SJ-opleiding in Midden-Java onder leiding van Mgr. P.Willekens s.j. Hij kon er blijkbaar tegen! Hij werd later door velen met respect in herinnering gebracht omwille van zijn geordende wijze van leven.

Twintig jaar heeft hij zich vervolgens met hart en ziel mogen wijden aan het onderwijzen, vormen en geestelijk begeleiden van de leerlingen op het Klein-Seminarie van Mertojudan, Magelang, een gezamenlijk project van het aartsbisdom Semarang en de Sociëteit. Op vele plekken in Midden Java, en ook in het wijdere Indonesië, denken priesters aan hem terug als een uitstekend leraar, een heilig man van gebed, en een hartelijke en warme mens. In het volgende deel van zijn leven begon zijn dienstbaarheid zich meer te richten op het kader van de zich ontwikkelende kerkprovincie, van de Congregaties van met name vrouwelijke religieuzen, en ook van de groeiende eigen SJ-Provincie. Een kort verblijf op een seminarie in de Molukken, namens de bisschoppenconferentie een visitatie-ronde langs de 23 Klein- en 3 Grootseminaries, en meer dan 10 jaar secretaris van de SJ-provinciaal in

Semarang. Zijn nauwgezetheid en toewijding kwam hem in deze taken goed van pas, ook wanneer het lastige dossiers betrof. Hij nam zijn werk zeer serieus en werkte zaken tot algemene tevredenheid af. Maar wie hem een bezoek bracht kreeg nooit de indruk dat hij met zijn hartelijkheid geen tijd voor je had. Ook toen hij opnieuw verhuisde naar Giri Sonta, alwaar hij met lessen het noviciaat ondersteunde, bleef hij nog werk afmaken op het niveau van de Provincie. Hij probeerde, waar het de recente geschiedenis betrof van de apostolische werken van de Indonesische Provincie, onder andere een aanvulling samen te stellen op het oudere werk van pater Gerard Vriens s.j.. Dit was een uiting van zijn grote toewijding aan de Sociëteit. Tot zijn teleurstelling bleek echter het resultaat onder de maat te blijven.

Temidden van dit soort werkzaamheden heeft hij daarenboven vele jaren aandacht en energie geïnvesteerd in de zich ontwikkelende Congregaties van met name vrouwelijke religieuzen door het geven van retraites, lessen en geestelijke begeleiding, en door te functioneren als buitengewone biechtvader of adviseur van menige overste. Bijzondere ondersteuning heeft hij daarbij verleend aan de twee Trappisten-abdijen. Het feit dat temidden van vele religieuzen ook nagenoeg alle Trappistinnen bij zijn uitvaart en begrafenissen aanwezig waren moge voldoende bewijs zijn voor wat hij in dit opzicht voor dat kader binnen de kerkgemeenschap van Indonesië heeft betekend. Van dit deel van zijn dienstbaarheid werd het hoogtepunt zijn benoeming als 78-jarige tot staf lid van het prestigieuze retraite- en vormings-huis 'Roncalli' van de Broeders van Maastricht in Salatiga. Een aantal keren in zijn leven heeft Theo te maken gekregen met een ernstige aanslag op zijn gezondheid waarbij de nabijheid van de dood dreigde. Tegen verwachtingen in kwam hij er weer bovenop. Zo niet bij de laatste ziekte en het verblijf in het ziekenhuis in Semarang. Toen hij het levenslicht aanschouwde, ruim 80 jaar geleden, gaven zijn ouders hem de naam Theodorus. Bij het verkrijgen van de Indonesische nationaliteit in 1984 mocht hij een Javaanse naam aannemen. Hij koos voor Nugroho Nucahyo waarmee hij zijn doopnaam vertaalde: 'geschenk van God'. Nu dit aardse levensverhaal met zijn dood ten einde is gekomen mogen we in dankbaarheid met velen beamen: De genade van Gods Geest heeft in zijn levensverhaal rijke vrucht gedragen.